

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/245/2022
Identifikačné číslo spisu:	2320203105
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:2320203105.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: AUTOCENTRUM AAA AUTO a.s., Bratislava, Panónska cesta 39, IČO 47 918 101, zastúpeného JUDr. Emíliou Kosibovou, advokátkou so sídlom Hraničná č. 13, 821 05 Bratislava, proti žalovanému: Ľ. Š., narodený XX. Q. XXXX, W., Q. XXX/XX zastúpený: Benkóczki, Baláž - advokáti, s.r.o. so sídlom 29. augusta 36A, 811 09 Bratislava - Staré Mesto, za ktorú koná JUDr. Věndelín Benkóczki advokát a konateľ, o zaplatenie 12 115,70 eur, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. júna 2022 č. k. 26Co/33/2021-544, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. júna 2022 č. k. 26Co/33/2021-544 ako aj rozsudok Okresného súdu Galanta z 22. decembra 2020, č. k. 17C/39/2020-450 a vec v r a c i a Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Galanta z 22. decembra 2020, č.k. 17C/39/2020-450 (ďalej len „súd prvej inštancie“), ktorým súd prvej inštancie z dôvodu premlčania zamietol nárok žalobcu na zaplatenie sumy 12 115,70 eur so 14, 25% ročným úrokom z omeškania od 26.06.2007 do zaplatenia. (Žaloba bola podaná dňa 15.12.2010) . Súčasne rozhodol, že žalovaný má nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

2. Súd prvej inštancie zistil, že medzi účastníkmi konania bola dňa 17. februára 2007 uzavretá písomná kúpna zmluva (čl. 9) ktorá sa v zmysle § 262 ods.1,2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník spravovala právnym režimom Obchodného zákonníka, ktorou žalobca odkúpil od žalovaného motorové vozidlo továrenskej značky Škoda Octavia EČV: F. XXXVB, VIN: I. T. XXXXXXXXXX s príslušenstvom, pričom kúpna cena predstavovala 365 000 Sk (12 115,78 eur). Výkonaním expertízy v Kriminalisticko-expertíznom ústave Policajného zboru SR v Bratislave bolo zistené, že došlo k úmyselnému pozmeneniu výrobných čísel karosérie a motora, následne došlo k odstúpeniu od kúpnopredajnej zmluvy následným kupujúcim Q. X., ktorý od žalobcu odkúpil motorové vozidlo.

Následne dňa 3. septembra 2007 odstúpil od zmluvy so žalovaným žalobca. Žalovaný vzniesol námietku premlčania. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že sa jedná o spotrebiteľskú zmluvu, že žalovaný bol v čase predaja zamestnaný a predaj vozidiel nepredstavoval predmet jeho podnikania. Na otázku premlčania preto aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka § 100 ods. 1, 2 a § 101 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Žalobca listom z 3. septembra 2007, ktorý bol doručený žalovanému 11. septembra 2007, odstúpil od kúpnej zmluvy, výzvu na vrátenie kúpnej ceny žalovaný prevzal 11. septembra 2007 a začala mu plynúť trojdňová lehota na zaplatenie, ktorá skončila 14. septembra 2007 a teda od 15. septembra 2007 sa dostal do omeškania a žalobcovi v tento deň začala plynúť trojročná doba, v ktorej mohol uplatniť svoj nárok na súde. Trojročná lehota žalobcovi však skončila 14. septembra 2010, žalobca podal žalobu 15. decembra 2010, a preto nárok neuplatnil v zákonnej lehote, čím sa premlčal.

3. Odvolací súd zamietajúci výrok označil ako vecne správny. Podľa jeho názoru súd prvej inštancie zmätočne, v rozpore so žalobou a s obsahom vykonaného dokazovania a bez uvedenia dôvodov posúdil nárok žalobcu ako nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty. Keďže odvolací súd predošlým rozhodnutím zrušil prvoinštančný rozsudok, nariadil pojednávanie a zopakoval dokazovanie. Ustálil, že ide o spotrebiteľský spor medzi žalobcom ako dodávateľom a žalovaným ako spotrebiteľom. Dospel k záveru, že kúpna zmluva uzavretá medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným 17. februára 2007 je neplatná, pretože touto zmluvou žalovaný disponoval s vecou, ku ktorej mu nesvedčalo vlastnícke právo. Podotkol, že ani existencia platnej zmluvy medzi prevodcom a nadobúdateľom nemôže spôsobiť prevod vlastníckeho práva na nadobúdateľa, ak prevodca sám nebol vlastníkom, alebo ak neexistuje výslovné zákonné ustanovenie, ktoré by ustanovovalo opak. Prijatím žalovanej sumy na základe neplatnej zmluvy potom došlo na strane žalovaného k bezdôvodnému obohateniu, ktoré je povinný vydať v zmysle § 457 OZ. Odvolací súd mal zo záznamov polície o zaistení motorového vozidla a zo správy Kriminalistického a expertízneho ústavu PZ za preukázané, že metalografickým skúmaním boli zistené znaky pozmeňovania čísiel karosérie a motora a teda predmet predaja reálne neexistoval. Predávajúci, teda žalovaný nebol vlastníkom motorového vozidla, ktoré bolo predmetom predaja a preto ho nemohol previesť na kupujúceho. To znamená, že kupujúci, teda žalobca sa podanou žalobou nemohol domáhať vrátenia zaplatenej kúpnej ceny oproti vráteniu vlastníctva žalovanému k motorovému vozidlu. Žalovaný sa nemohol domáhať vlastníctva k motorovému vozidlu, inak povedané nemohol sa domáhať práva, ktoré sa nepremlčuje. Odvolací súd prihliadol na námietku premlčania uplatnenú žalovaným. Zotrval na odôvodnení svojho predošlého rozhodnutia spojeného s aplikáciou námietky premlčania. Tá začala plynúť odo dňa, kedy k bezdôvodnému obohateniu došlo, teda odo dňa uzatvorenia neplatnej zmluvy medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným dňa 17. februára 2007, kedy došlo aj k vyplateniu kúpnej ceny. Žalobca žalobu podal až dňa 15. decembra 2010, teda po uplynutí trojročnej objektívnej premlčacej doby. Vzhľadom na túto skutočnosť sa subjektívnou premlčacou dobou odvolací súd už bližšie nezaoberal. Neprihliadal na žalobcom poukazované rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach a Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len „NS ČR“), nakoľko nepatria medzi ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

4. Proti tomuto rozsudku podal žalobca včas dovolanie z dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podstata dovolacích námietok bola založená na právnej otázke, ktorá podľa dovolateľa ešte nebola v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vyriešená, a to, či v prípade vydania bezdôvodného obohatenia medzi stranami sporu v dôsledku neplatných alebo zrušených zmlúv možno uplatniť § 107 ods. 3 OZ. Poukázal na rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 17. júna 2014 sp. zn. 5Co/60/2014, podľa ktorého aj v prípade neplatnej kúpnej zmluvy, kde kupujúci zaplatí predávajúcemu kúpnu cenu, ale vlastnícke právo od predávajúceho nenadobudne, majú obe zmluvné strany vzájomné záväzky založené na § 457 OZ. Prijatím opačného záveru, t. j. že v prípade absolútne neplatnej kúpnej zmluvy nejde o synalagmatický vzťah podľa § 457 OZ by mal za následok, že § 107 ods. 3 OZ by bolo v časti týkajúcej sa neplatných zmlúv úplne nadbytočné. Poukázal, že vlastníkom vozidla bol podľa evidencie policajného zboru žalovaný, a teda ani policajný orgán vykonávajúci kontrolu v evidencii nezistil pozmenené identifikačné prvky. Zmenu identifikačných údajov odhalila až expertíza v kriminalisticko-expertíznom ústave. Pred uzatvorením kúpnej zmluvy si splnil všetky povinnosti

preverenia motorového vozidla. Po zistení informácie o zaistení vozidla políciou, informoval o tom žalovaného a požadoval od neho vrátenie zaplatenej kúpnej ceny, na čo žalovaný nereagoval. Vrátením vozidla skutočnému vlastníkovi si splnil svoju povinnosť vydania všetkého, čo prijal neplatnou kúpnu zmluvou podľa § 457 OZ, na čo mu mal žalovaný vydať zaplatené finančné prostriedky, o ktoré sa obohatil. Žalovaný preto nemôže uplatniť námietku premlčania z dôvodu § 107 ods. 3 OZ. S poukazom na uvedené rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, v tomto prípade išlo o synalagmatický vzťah zo zákona, a teda je nepodstatné, či sa kupujúci fakticky ujal držby veci alebo nie. Argumentáciu podporil odkazom na dôvodovú správu, v ktorej sa uvádza, že § 107 ods. 3 OZ bolo do právneho poriadku zakotvené práve z dôvodu, že doterajšia právna prax čelila množstvu komplikácii vyplývajúcich z toho, že u neplatných alebo zrušených právnych zmlúv nebolo vydanie veci pre nepremlčateľnosť vlastníckeho práva ohrozené, zatiaľ čo podľa doslovného znenia zákona právo na vydanie peňažného plnenia premlčaniu podliehalo. Keďže žalovaný mu neposkytol žiadne plnenie, je povinný vydať bezdôvodné obohatenie podľa § 451 OZ a nie podľa § 457 OZ, ktorý nepredstavuje osobitnú skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia. Poukázal na rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu v Českej republike z 17. júla 2010 sp. zn. 31Cdo/2250/2009, ktoré je podľa neho aplikovateľné na riešenie veci z dôvodu rovnakej právnej úpravy vyplývajúcej z v tom čase účinného OZ. Preto navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil.

5. Žalovaný poukázal na svoje predošlé vyjadrenia. Ak vyškolený zamestnanec dovolateľa a ani príslušník dopravného inšpektorátu pri odborných kontrolách nezistili žiadnu neoprávnenú manipuláciu, je potom podľa neho veľmi nepravdepodobné, že pri bežnej kontrole príslušníkmi policajného zboru mali tieto údaje už na prvý pohľad javiť znaky pozmeňovania. Teda nebolo možné, aby zamestnanec dovolateľa a ani príslušník dopravného inšpektorátu si pozmeňovanie nemohli všimnúť. To podľa neho podporuje jeho tvrdenia, že vozidlo, ktoré predal dovolateľovi nemalo pozmenené identifikačné znaky. Okrem osoby, ktorá vozidlo od žalobcu kúpila, mala k nemu prístup minimálne aj ďalšia osoba, ktorá ním disponovala. Od predaja vozidla žalobcovi až do jeho zaistenia mohol tak s ním ktokoľvek vykonať čokoľvek. Napriek tomu, keď sa vychádza z toho, že nebol vlastníkom predmetného vozidla, nemôže potom na žalobcu previesť vlastnícke právo. Na to bol povinný vydať bezdôvodné obohatenie podľa § 457 OZ, pri ktorej súd prihliadol na vznesenú námietku premlčania a 3-ročnú objektívnu premlčaciu dobu, ktorá začala plynúť odo dňa neplatne uzatvorenej zmluvy, pričom dovolateľ podal žalobu až po jej uplynutí. Zo záverov odvolacieho súdu bola aplikácia § 107 ods. 3 OZ vylúčená, nakoľko nešlo o synalagmatický vzťah. Podporne poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 07. júla 2016 sp. zn. I. ÚS 421/2016. Preto navrhol, aby najvyšší súd dovolanie ako nedôvodné zamietol.

6. Dovolateľ považuje tvrdenia žalovaného za účelové, keďže okrem svojich tvrdení nepredložil žiadny relevantný dôkaz, ktorý by bol spôsobilý spochybniť dovolateľom predložený znalecký posudok. Žalovaný neunesol dôkazné bremeno. K uvádzanému rozhodnutiu ústavného súdu pripomenul, že svoju povinnosť odovzdať vozidlo si splnil jeho vydaním orgánom činným v trestnom konaní, zatiaľ čo žalovaný si svoju povinnosť vrátiť kúpnu cenu nesplnil. K argumentom spojeným s aplikáciou § 107 ods. 3 OZ, opätovne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, o aplikácii § 107 ods. 3 OZ a § 457 OZ. Podľa neho nemôže namietať premlčanie nároku žalovaného na vrátenie veci, ktorú dostal na základe neplatnej kúpnej ceny. Preto zotrval na svojom doterajšom návrhu.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalovaný dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) ako strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods.1 CSP zrušil a podľa § 449 ods.2 CSP zrušil aj rozsudok súdu prvého stupňa, pretože nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu podľa § 450 CSP vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

8. Preskúmaním veci dovolací súd zistil, že z obsahu skutkových okolností tvrdených v žalobe vyplýva,

že išlo o nárok na vrátenie kúpnej ceny po odstúpení žalobcu od kúpnej zmluvy, ktoré odstúpenie bolo žalovanému doručené dňa 11.09.2007. Z obsahu žaloby nevyplyvajú dostatočné skutkové dôvody, že by nárok uplatnil aj titulom dohodnutej zmluvnej pokuty (vo výške zaplatenej kúpnej zmluvy) . Odstúpením od zmluvy kúpna zmluva zanikla s účinkami ex tunc, preto záver odvolacieho súdu, že predmetom konania bolo bezdôvodné obohatenie považuje dovolací súd za vecne správny.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP

9. Podľa § 421 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

10. Podľa § 48 ods.3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný. Ak sa senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu podľa odseku 2, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

11. Žalobca položil právnu otázku, ktorá bola dovolacím súdom vyriešená, a to, či v prípade vydania bezdôvodného obohatenia medzi stranami sporu v dôsledku neplatných alebo zrušených zmlúv možno uplatniť § 107 ods. 3 OZ.

12. Podľa § 107 ods. 3 OZ ak sú účastníci neplatnej alebo zrušenej zmluvy povinní navzájom si vrátiť všetko, čo podľa nej dostali, prihliadne súd na námietku premĺčania len vtedy, ak by aj druhý účastník mohol premĺčanie namietat'.

13. Najvyšší súd sa stotožňuje s bodom 28 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, ktorý uviedol: „...Odvolací súd mal zo záznamov polície o zaistení motorového vozidla a zo správy Kriminalistického a expertízneho ústavu PZ za preukázané, že metalografickým skúmaním boli zistené znaky pozmeňovania čísiel karosérie a motora a teda predmet predaja reálne neexistoval. Predávajúci, teda žalovaný nebol vlastníkom motorového vozidla, ktoré bolo predmetom predaja ,a preto ho nemohol previesť na kupujúceho. To znamená, že kupujúci, teda žalobca sa podanou žalobou nemohol domáhať vrátenia zaplatenej kúpnej ceny oproti vráteniu vlastníctva žalovanému k motorovému vozidlu. Žalovaný sa nemohol domáhať vlastníctva k motorovému vozidlu, teda nemohol sa domáhať práva, ktoré sa nepremlčuje.“

14. Dovolací súd poukazuje na právnu vetu uznesenia Veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17. októbra 2022 sp. zn. 1VCdo/3/2022 podľa ktorej: „ Z absolútne neplatnej kúpnej zmluvy, z ktorej si zmluvné strany vzájomne plnili (predávajúci prevzal aspoň časť kúpnej ceny a kupujúci bol zapísaný ako vlastník), vznikol synalagmatický záväzok zo zákona v zmysle § 457 Občianskeho zákonníka. Rozhodujúce je vždy, čo bolo podľa zmluvy plnené a o čo sa teda každý z nich obohatil v čase, keď bezdôvodné obohatenie vzniklo. Na synalagmatickom charaktere ich záväzkového vzťahu nič nemení ani skutočnosť, že predmet kúpy bol kupujúcim vrátený nie predávajúcemu, ale skutočnému vlastníkovi. Vrátením predmetu kúpy si kupujúci zároveň splnil svoju povinnosť vyplývajúcu zo synalagmatického záväzku s predávajúcim“.

15. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 8. júna 2023 sp.zn. I. ÚS 321/2023 odmietol ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. októbra 2022 sp.zn. 1 VCdo/3/2022, ktorý v bode 22 odôvodnenia uviedol, že „ Ústavný súd sa priklonil k právnomu záveru najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, ktorý je v okolnostiach danej veci racionálnym a spravodlivým vyriešením dlhotrvajúceho sporu medzi žalobkyňou a pôvodným žalovaným, resp. jeho

právnymi nástupcami. V prospech správnosti tohto právneho názoru svedčí argumentácia veľkého senátu, ktorý pri riešení predmetnej právnej otázky (i) cez historický výklad skúmal aj vývoj právnej úpravy vysporiadania neplatnej, resp. zrušenej zmluvy, z ktorej si už obidve strany plnili, a to prihliadajúc na históriu rozšírenia § 107 o dotknutý tretí odsek (prijatím zákona č. 131/1982 Zb., ktorým sa menil a dopĺňal Občiansky zákonník), (ii) a cez teleologický výklad prihliadol na účel danej právnej normy, ktorým je vyrovnanie nepomeru (resp. nerovnovážneho stavu medzi stranami), vzniknutý ako dôsledok zmluvnej synalagmy (bod 24 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu)“.

16. Dovolací súd sa stotožnil s argumentáciou svedčiacou pre aplikáciu ust. § 107 ods. 3 Obč. zák. Žalobca si svoju povinnosť vydať motorové vozidlo splnil tým, že toto vydal polícii SR, ktorá zabezpečila jeho vrátenie osobe, ktorej svedčilo vlastnícke právo. Tým, že žalobca si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu z ust. § 456 Obč. zák., bol rovnako žalovaný povinný splniť si svoju povinnosť a vydať žalobcovi bezdôvodné obohatenie. Je nesporné, že záväzok z kúpnej zmluvy pri jej vzniku mal synalagmatický charakter a bol ako synalagmatický aj splnený. V čase podania žaloby žalobca už nemohol vyjadrovať v petite žaloby svoju synalagmatickú povinnosť, keďže už bola splnená vo vzťahu k vlastníkovi veci. V zmysle § 107 ods.3 OZ ide teda o potencialitu synalagmatických plnení, ktorá nastala tým, že sporové strany boli povinné vrátiť si plnenie z neplatnej kúpnej zmluvy k momentu vzniku neplatnosti kúpnej zmluvy s účinkom ex tunc. Synalagma teda existovala v čase keď bezdôvodné obohatenie bola actio nata.

17. Podľa § 107 ods.3 Občianskeho zákonníka Ak sú účastníci neplatnej alebo zrušenej zmluvy povinní navzájom si vrátiť všetko, čo podľa nej dostali, prihliadne súd na námietku premlčania len vtedy, ak by aj druhý účastník mohol premlčanie namietat’.

18. V danom prípade žalobca a žalovaný ako účastníci absolútne neplatnej kúpnej zmluvy od počiatku t. j. ku dňu 17. februára 2007 boli povinní vzájomne si vrátiť plnenia, ktoré reálne na základe kúpnej zmluvy tento deň aj obdržali. Podľa zistenia dovolacieho súdu hypotéza právnej normy bola naplnená ku dňu 17. februára 2007. Je nesporné, že išlo o synalagmatický vzťah. Žalovaný vzhľadom na peňažnú podobu bezdôvodného obohatenia (ekvivalent zaplatenej kúpnej ceny) námietku premlčania vzniesol. Žalobca vzhľadom na realizáciu vlastníckeho práva treťou osobou dobrovoľne vec vydal a námietky premlčania vzniesť nemohol.

19. Dovolací súd konštatuje, že ustanovenie § 107 ods.3 OZ upravuje vzájomnú podmienenosť námietok premlčania v bezdôvodnom obohatení, ktoré vzniklo na základe neplatnosti kúpnej zmluvy. Cieľom tohto ustanovenia je zabezpečiť rovnováhu v plneniach účastníkov neplatnej zmluvy. Táto rovnováha je narušená v prípadoch kúpnej zmluvy keď vlastníckeho právo sa nepremlčuje, a teda vlastníkovi veci by pri existencii neplatnej kúpnej zmluve mohla okrem predmetu kúpy zostať aj kúpna cena, ak by úspešne vzniesol námietku premlčania. Vzájomná podmienenosť námietok premlčania vzniku tohto právneho stavu bráni.

20. V konaní bolo nepochybne zistené, že žalobca v dôsledku realizácie vlastníckeho práva tretej osoby nemohol uplatniť námietku premlčania . Dovolací súd preto považuje ustanovenie § 107 ods.3 OZ za aplikovateľné na daný skutkový stav.

21. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.